

Bartele van der Meulen 1845 - 1888

(de tweede bewoner van 'it earmlân', Mieddyk 39, Menaam)

Bartele Melles van der Meulen wordt geboren op 9 januari 1845 in Aalsum. Zijn vader is molenmaker Melle Romkes van der Meulen, geboren in 1810 in Aalsum en daar overleden op 13 februari 1862. Moeder is Dieuwke Jacobs Ypma, geboren in 1814 in Raard.

Bartele heeft vijf broers, Romke (1836), Jacob (1841), Anne (1850), Willem (1852) en Auke (1854). Zus Aaltje overlijdt als ze vier jaar is in 1843. Nadat Bartele in 1845 wordt geboren, volgt in 1847 een tweede Aaltje.

Bartele trouwt met Ytske Abes van Duinen. Ytske is geboren op 18 april 1849 in Holwerd. Haar vader is koopman Abe Freerks van Duinen, geboren in 1818 en overleden (59) als winkelier in Holwerd op 24 april 1878. Abe heeft een testament van 3 februari 1874. Moeder is Ytske Sakes Alma, geboren in 1820 in Holwerd. Daar overlijdt ze op 27 september 1880. Abe en Ytske Sakes trouwden 8 mei 1847 in Holwerd.

Ytske Abes van Duinen is de op één na oudste in het gezin. Broer Freerk is geboren in 1847. Na Ytske in 1849 volgt broer Sake in 1850. Jan van Duinen wordt in 1853, Grietje in 1855 en Trijntje, samen met een levenloos geboren zusje in 1857. Nadat broer Sake in 1858 overlijdt, wordt er in 1862 opnieuw een Sake van Duinen geboren.

Bartele van der Meulen koopt bij een openbare verkoping op 22 november 1871 in Menaldum, de molen, het huis, de schuur en het recht van erfpacht voor een 4.203 gulden. Dit bedrag is ruim 1.200 gulden hoger dan in de eerste ronde bij de verkoping is geboden. Het lijkt erop dat er een behoorlijke belangstelling voor de verkoop was. Schoonvader Abe van Duinen en rentenier Jacob van der Meulen uit Wierum staan borg voor de aankoop. Bartele wordt 4 december 1871 de nieuwe molenaar in Menaldum.

Koren- en Pelmolen.
 Notaris ALMA te Berlikum zal, ten verzoeke van den Heer Mr. J. VAN DER VEEN, Procureur te Leeuwarden, op Woensdag den 22 November 1871, des avonds 6 uur, ten huize van K. E. Kramer te Menaldum, finaal verkoopen:
 Een KOREN- en PELMOLEN, met MOLE-NAARSHUIS en HOK, benevens het Erfpachtsrecht des gronds, aller aangenaamst staande en gelegen aan het Scheepsvaarwater en den Kunstweg bij het dorp Menaldum, kad. bekend gem. Beetgum, sectie C nös. 833, Korenmolen, groot 60 centiaren, 840, Huis, groot 20 centiaren, en 841, Bouwland, groot 13 aren 70 centiaren; prov. geboden f 2925.
 Dadelijk na de finale toewijzing te aanvaarden.

Koren- en Pelmolen.
 De Ondergeteekende berigt aan de Ingezeten van Menaldum en Omstreken, dat van heden af zijne Fabriek in werking is, verzoekende hij vriendelijk ieders gunst en aanbeveling.
 Menaldum, 5 December 1871.
 B. M. v. d. MEULEN.

Bartele leent 21 mei 1872 vijfduizend gulden van Andries Oedzes Brouwer uit Dokkum. Schoonvader Van Duinen uit Holwerd en Jan Melles van der Meulen uit Wierum staan borg.

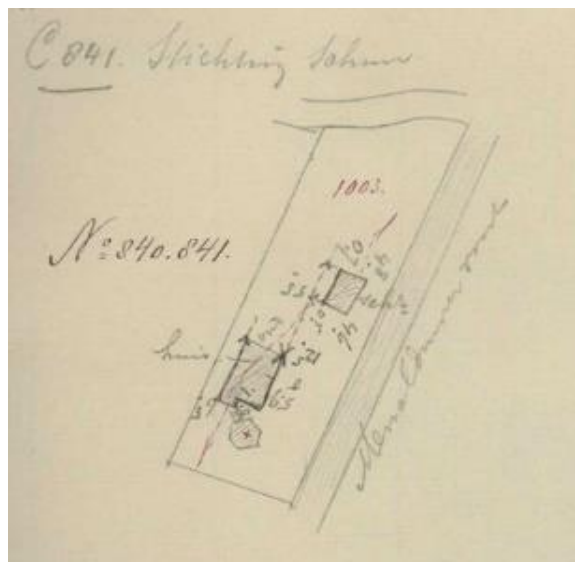
Bartele en Ytske in Menaldum

Bartele (26) en Ytske (22) trouwen 13 januari 1872 in Menaldum. Ze zijn van huis uit Nederlands hervormd en blijven dat.

Na het huwelijk wordt ruim vier maanden later, op 28 mei 1872, hun zoontje Abe geboren.

De tweede zoon is Melle is van 21 januari 1875, gevolgd door Ytske op 29 januari 1877.

In 1878 bouwen Bartele en Ytske een nieuwe schuur bij hun woning. Het huisnummer aan de Mieddyk is dan 22.

Kadastrale hulppkaart met de nieuwe schuur in 1878

H.H. Veehouders
 van Menaldum en Omstreken worden attent gemaakt, dat de Ondergeteekende ruim voorzien is van alle soorten **MEEL**, als:
 Puik 1e soort Boekweitemeel p. 50 K. f 7.75.
 " Voermeel, 1e soort Slagmeel, per 50 K. „ 5.75.
 " " 1e soort Garstmeel, per 50 K. „ 5.50.
 enzoovoort.
 Groote bestellingen worden vroegtijdig ingewacht. Alles per 50 kilo à contant.
 Verzoekende vriendelijk een ieders gunst.
B. v. D. MEULEN,
 Rog- en Pelmolenaar te Menaldum.

Leeuwarder Courant 9 augustus 1878

Ze verkopen de molen, het huis, de nieuwe schuur en het erfpachtrecht op 9 juni 1881 in een openbare veiling voor 2.206 gulden aan Bonne Meersma uit Kollum. De opbrengst van al het onroerende goed en het erfpachtrecht is ongeveer de helft van wat ze er tien jaar eerder zelf voor betaalden. Bartele en Ytske hebben dus in de tien jaar dat ze molenaar in Menaldum waren, flink moeten afschrijven. Het is mogelijk dat de verkoop onder druk van crediteuren heeft plaatsgevonden.

Vertrek naar Amsterdam

De familie Van der Meulen verhuist in juli 1881 van Menaldum naar de Commelinstraat 97 in Amsterdam. Ze wonen hier bijna een jaar en verhuizen vervolgens naar de vlakbij gelegen Von Zesenstraat 24. Dit is een zeer tijdelijk onderkomen, want al in augustus 1882 gaan ze naar de Conradstraat 118 en weer een maand later in september verhuizen ze naar de Dapperstraat 22.

Alle huizen waarin de Van de Meulens in die periode woonden, liggen in de Dapperbuurt. Dat was toen een relatief nieuwe arbeiderswijk, waar aan het eind van de negentiende eeuw in snel tempo veel goedkope arbeiderswoningen zijn gebouwd. De kwaliteit van deze 'revolutiebouw-woningen' was maar matig. De eerste huizen stortten al na twintig jaar in. In januari 1888 keert het gezin Van der Meulen terug in de Commelinstraat, dit keer op nummer 82.

Bartele van der Meulen staat in de burgerlijke stand van Amsterdam ingeschreven als 'molenaar'. Dat is ook het geval als hij op 27 september 1888 komt te overlijden. Bartele is dan nog maar 43 jaar. Het is nog onduidelijk waarmee hij in zijn korte Amsterdamse periode

de kost verdiende. Mogelijk dus toch als molenaarsknecht. Er stonden in die tijd in hun directe omgeving namelijk wel een aantal werkende molens.

Alle drie kinderen trouwen in Amsterdam. De eerste is Abe (28) die 16 augustus 1900 trouwt met Helena Hendrika van Raaij (25). Melle (28) is groenteventer in Amsterdam als hij 30 juli 1903 met zijn stadgenote Theresia van Lokhorst (23) trouwt. Dochter Ytske (25) trouwt op 18 december 1902 in Amsterdam met de negentienjarige werkman Karel Hendrik Kemming.

Bartele maakt dit dus allemaal niet meer mee en ook Ytske wordt niet zo oud. Ze overlijdt ergens tussen de huwelijksdatum van haar oudste zoon Abe in augustus 1900, en de huwelijksdatum van haar dochter in december 1902. Bij de eerste gebeurtenis is ze nog aanwezig, maar bij het huwelijk van haar dochter staat ze als 'overleden' te boek. Ouder dan 53 jaar zal Ytske dus niet zijn geworden.

Voor de Van der Meulens zal de noodzakelijke verhuizing van het Friese platteland naar de grote stad flinke veranderingen met zich mee hebben gebracht. Niet alleen vanwege het cultuurverschil, maar ook de heersende crisis in het land zal niet aan vooruitgang hebben meegewerkt. Op grond van wat we nu weten, zullen Bartele en Ytske weinig zicht op verbetering in hun korte, armoedige bestaan hebben gekend.

werkdocument

Jurjen Kingma Menaam

jurjen.durkje@kpnplanet.nl

06 23989583